

УДК 371.3

ТЕХНОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Беляєв С.Б.

Харківський гуманітарно-педагогічний інститут

У статті розглядаються питання організації професійної підготовки у ВНЗ педагогічного профілю. Провідною є думка про необхідність створення умов для набуття студентами технологічної компетентності у відповідності до сучасних тенденцій оновлення форм та методів організації навчального процесу.

Ключові слова: інноваційна педагогічна діяльність, освітній процес, технологічна компетентність.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА УЧИТЕЛЯ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Беляев С.Б.

В статье рассматриваются вопросы организации профессиональной подготовки в ВУЗе педагогического профиля. Ведущей является идея необходимости создания условий для овладения студентами технологической компетентностью в соответствии современным тенденциям обновления форм и методов организации учебного процесса.

Ключевые слова: инновационная педагогическая деятельность, образовательный процесс, технологическая компетентность.

TECHNOLOGICAL PREPARATION OF TEACHER TO INNOVATIVE ACTIVITY

Beliaev S.

In this clause we considered the questions of organization of professional preparation students in Institute of higher of pedagogical type. An anchorwoman is an idea of necessity of creation of terms of effective capture

students by technological competence in accordance the modern tendencies of update of forms and methods of organization of educational process.

Key words: innovative pedagogical activity, educational process, technological competence.

Останніми роками все більшого значення набуває ідея формування компетентності вчителя, що потенційно має реалізовуватись у різних напрямках його діяльності. Загальнокультурна, інформаційна, комунікативна, соціально-трудова, самовдосконалення, ціннісно-змістовна, навчально-пізнавальна компетентності майбутнього вчителя вже стали предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. Визначення такого широкого спектру компетентностей обумовлюється цілями та завданнями, що стоять перед сучасними вчителями. Послідовне розкриття змісту перелічених компетентностей опосередковано визначає і зміст науково-практичної підготовки студента ВНЗ педагогічного профілю, формування системи послідовних змістовних модулів соціально-гуманітарного, фундаментального та фахового циклів дисциплін навчального плану. Широке впровадження технологічного підходу в освіті, що знаходить відбиття у тому числі і у провадженні передових освітніх технологій вказує на необхідність виділення технологічної компетентності вчителя як окремого самостійного виду компетентності. **Метою статті** є визначення практичних шляхів формування технологічної компетентності майбутнього вчителя.

У проблематиці нашого дослідження виникає питання про визначення змісту технологічної підготовки. Ми розуміємо механізми його формування через реалізацію завдань педагогічної діяльності, серед яких визначають формування особистості учня, розвиток його здібностей та обдарувань, наукового світогляду. Виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої цінності, збереження фізичного і психічного здоров'я учнів, підготовка їх до подальшої освіти та трудової діяльності забезпечується через належну сучасну підготовку педагогічних працівників. Означена підготовка передбачає формування готовності використовувати сучасні освітні технології, здійснювати інноваційну педагогічну діяльність.

Визначення змісту технологічної компетентності вчителя має ґрунтуватись на розумінні практичних шляхів забезпечення якісної підготовки педагогічних працівників з урахуванням сучасних вимог. По-перше, слід чітко охарактеризувати зміст освіти у межах окресленої технологічної компетентності. Його складатиме розуміння сутності системного підходу в освіті, принципів функціонування освітніх технологій, знання провідних сучасних та відомих ретротехнологій, проникаючих елементів освітніх технологій тощо.

По-друге, складовою технологічної компетентності є наявність здібностей до застосування знань у чітко охарактеризованих умовах. Останні поділяються на типові і нові, де отримані раніше знання в готовому вигляді виявляються неефективними у застосуванні. У цьому випадку знання інтегруються, створюються нові способи розв'язання педагогічних ситуацій, проявляється технологічна компетентність тощо. Успішне виконання такого роду завдань свідчить про наявність прагматичних знань щодо сутності технологічного підходу в освіті, а також інноваційного потенціалу педагога.

Забезпечення прагматичного характеру отриманих знань у контексті професійної педагогічної підготовки до використання нових технологій навчання та виховання, на наш погляд, є обов'язковою передумовою формування технологічної компетентності. Для її реалізації слід визначити змістовні модулі, у ході вивчення яких відбудеться послідовний перехід від теоретичної інформації до практичного застосування окремих елементів відомих освітніх технологій у типових і нових умовах. За структурно-логічною схемою у плані підготовки фахівців закладено методики викладання окремих предметів, а також запроваджуються загальні дисципліни, зміст яких складають сучасні технології навчання та виховання. Зміст означених дисциплін послідовно має розкривати передумови виникнення освітніх технологій, основні етапи розвитку технологічного підходу в освіті із визначенням характерних ознак, за якими визначались принципові питання розуміння сутності технологій в освіті, приклади класичних освітніх технологій, що увійшли у світову освітню практику як яскравими прикладами нестандартного, але не менш ефективного підходу до організації навчально-виховного процесу, використання нестандартних форм організації

навчання у межах реалізації окремих технологій, інноваційні моделі керівництва освітнім закладом, нестандартні підходи до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів; сучасні світні технології, що покликані підвищити якість підготовки випускників з урахуванням постійно змінюваних вимог суспільства до системи освіти.

В умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу та у зв'язку з переходом до кредитно-трансферної системи організації навчального процесу забезпечення формування технологічної компетентності має відбуватись шляхом органічного поєднання трьох основних складових організації навчальної діяльності студента. По-перше, лекційні заняття з дисципліни. На наш погляд, класична лекція, як презентація критичного аналізу великого масиву інформації має перетворитись на стислий огляд ключових моментів, що підлягають вивченню, введення в дисципліну. Визначаються межі вивчення змістовних модулів, а обсяг інформації при цьому має визначатись за принципом обов'язкового мінімалізму у поданні фактологічного матеріалу. Для викладача лекційні модулі є основою для визначення принципів вивчення змістовних модулів, загальної характеристики змісту наступної навчально-пізнавальної діяльності студента з опанування знаннями і досвідом на достатньому рівні. Студент під час лекційного викладання отримує можливість об'єктивно швидше ознайомитись із структурою та змістом навчальної дисципліни, відкоригувати свої настанови на навчальну діяльність у процесі безпосереднього педагогічного спілкування і визначити цілі своєї майбутньої діяльності в межах вивчення даного курсу.

По-друге, самостійна позааудиторна навчально-пізнавальна, дослідницька діяльність студентів. Її призначенням є детальне опрацювання основних питань, що розкривають зміст дисципліни у межах кожного зазначеного у робочій навчальній програмі модуля. Самостійна навчальна діяльність студента є основою для успішного здобуття освіти у заданій галузі знань (напрямку підготовки). Вона має спрямовуватись на аналіз досліджень науковців з метою отримання порівняльної характеристики ефективності різних методів навчання, а також аналіз передового світового досвіду організації навчання. На необхідність домінування саме самостійної навчальної діяльності у порівнянні з

лекційно-семінарськими заняттями з відповідними пасивними та частково аналітичними видами діяльності студента однозначно вказує передовий досвід організації навчання у вищій школі.

Позааудиторна індивідуальна навчальна робота студента обов'язково повинна мати навчально-дослідницький чи проектно-конструкторський характер і використовуватись у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Її змістом має бути самостійне детальне вивчення програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань з навчального курсу, розвиток критичного мислення, навичок самостійної роботи, здобуття досвіду самоосвіти.

Зміст самостійної діяльності студента певним чином співпадає зі змістом ІНДЗ у межах кредитно-модульної системи організації навчального процесу і складає теоретичну та практичну роботу в межах навчальної програми курсу, що виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських, практичних та лабораторних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому. Суттєвою відмінністю пропонованої нами позааудиторної роботи від ІНДЗ є більша інтенсивність та систематичність включення студента. За положенням про кредитно-модульну систему організації навчального процесу ІНДЗ набуває певного вигляду та характеру у відповідності до особливостей змісту певної дисципліни. Недоліком ІНДЗ є одноразове включення у загальну структуру вивчення дисципліни: певна кількість балів, що відводиться на такий вид роботи, є складовою загальної рейтингової оцінки і таким чином переходить у розряд непізнавальних стимулів до навчання. До такої думки ми приходимо внаслідок аналізу видів мотивації до навчання сучасного студента. На жаль, незначна кількість студентської молоді відчуває домінування пізнавальних мотивів. Решта користується здебільшого соціальними чи утилітарними мотивами, що призводить до перетворення ІНДЗ на засіб підвищення загальної рейтингової оцінки з дисципліни і таким чином збільшення шансів на отримання стипендії, диплома з відзнакою тощо. Дослідницька діяльність таким чином починає перетворюватись на формальну складову навчальних.

Правильне керівництво позааудиторною роботою студента здатне перетворити її на систематичний вид навчально-пізнавальної діяльності, складову цієї діяльності. Одним із шляхів такого педагогічного впливу є проведення семінарських занять із застосуванням подвійної системи визначення питань. Для самостійного опрацювання студент отримує перелік питань та орієнтовний список літератури, а під час проведення семінарського заняття має давати відповіді на змінені питання, що унеможливають небажані форми участі студента, як-то: читання з листка, повідомлення інформації з критичної літератури. У даному випадку у процесі бесіди, диспуту учасниками семінару детально опрацьовуються всі відомості з теми, фіксуються у конспектах вузлові моменти, що за традиційної організації семінарів механічно переносять з навчально-методичних джерел.

По-третє, участь студента у практичних заняттях. У ході проведення практичних занять знання інноваційних освітніх технологій відпрацьовуватимуться на рівні елементарного запровадження у практику школи у контексті проведення уроків з окремих дисциплін. Слід виокремлювати практичні заняття як важливу форму організації практичної діяльності студентів.

На основі базової інформації про можливості застосування авторської педагогічної технології шляхом інтеграції та інтерполяції знань проектується напрямки розширення сфери застосування технології. З цією метою відбувається обговорення співвідношення цілей педагогічної діяльності, особливості змісту шкільних дисциплін та потенційні можливостей застосування певної педагогічної технології з урахуванням її наявних переваг та недоліків, результатом чого є створення теоретичної моделі. Під час практичних занять забезпечується практична підготовка до використання освітніх технологій. Доречним є підготовка і проведення фрагментів уроків із заданої дисципліни з використанням певних педагогічних технологій. Накопичений позитивний досвід використання освітніх технологій поступово дає змогу студентові перейти до більш глобальних форм підготовки до використання технологічного підходу, як-от: розроблення поурочних планів, створення конспектів уроків, переосмислення методики викладання з опорою на інноваційні педагогічні технології тощо.

Висновок. Подальша розробка та активне запровадження технологічного підходу в освіті неможливі без визначення сутності технологічної компетентності вчителя та запровадження даного терміну у науковий обіг. На наш погляд, технологічною компетентністю слід вважати інтегративну характеристику професійної підготовки вчителя, що характеризується ґрунтовними знаннями про сутність технологічного підходу в освіті та здатністю застосовувати на практиці відомі авторські освітні технології, генерувати власні.

ЛІТЕРАТУРА

1. О.М. Пехота. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська: за ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.
2. А.С. Нісімчук. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак – К.: Видавничий центр «Просвіта»; Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 2000. – 368 с.
3. І.Ф. Прокопенко. Педагогічні технології: Навчальний посібник. / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов – Харків: Колегіум, 2005. – 224 с.
4. В.Ф. Паламарчук. Першооснови педагогічної інноватики / Валентина Федорівна Паламарчук – К.: Освіта України, 2005. – 504 с. – Т.2.